

Wspomnienie o ks. profesorze dr hab. Krzysztofie Szczygłe

(Fragment referatu-artykułu ks. prof. dr hab. T. Biesagi, *Bioetyka na Papieskiej Akademii Teologicznej*, w: *Historia i przyszłość bioetyki*, red. J. Brusilo, WN PAT, Kraków 2009, s. 25-38)

Od medycyny do bioetyki: działalność medyczna

Krzysztof Szczygłowski odbywał studia medyczne w latach 1949-1954 na Wydziale Lekarskim Akademii Medycznej w Krakowie. W latach 1954 - 1959 był asystentem i starszym asystentem II Kliniki Chirurgii tejże Akademii. 26 maja 1964 roku obronił w Akademii Medycznej w Krakowie pracę doktorską zatytułowaną „*Wyniki leczenia chirurgicznego nowotworów tkanek miękkich*”: uzyskując stopień doktora medycyny. W latach 1962 - 1980 pracował jako adiunkt w Klinice Chirurgii Instytutu Onkologii w Krakowie, a w latach 1973 - 1980 jako Kierownik tejże kliniki. W latach 1962-1985 był członkiem Towarzystwa Chirurgów Polskich, a w latach 1965-1980 Członkiem Zespołu Badań Nowotworów Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) w Genewie (Szwajcaria) i w Mediolanie (Włochy). W latach 1967 i 1968 przebywał na studiach specjalistycznych w zakresie torakochirurgii w Groby Road Hospital w Leicester w Wielkiej Brytanii. W roku 1980 w Instytucie Onkologii w Warszawie uzyskał stopień doktora habilitowanego medycyny na podstawie rozprawy: *Czynniki prognostyczne u chorych na melanoma malignum*. Obok tych prac opublikował 35 artykułów z dziedziny onkologii i chirurgii. Można zauważyć pewne podobieństwa w rozwoju bioetyki zapoczątkowanej przez lekarza embriologa Andre Hellegersa w USA i zapoczątkowanej przez lekarza, chirurga Krzysztofa Szczygła w Krakowie. Oba ośrodki bioetyczne powstawały z inspiracji ludzi medycyny i rozwijały się jako związane z tą dziedziną wiedzy. Włączały też do współpracy teologów moralistów i filozofów chrześcijańskich. Sięgały do Nauczania Magisterium Kościoła. Filozofia człowieka i etyka filozoficzna czy teologiczna zajmowała w niej zasadniczą, główną rolę. Do dzisiaj założony przez Edmunda Pellegrino „*Journal of Medicine and Philosophy*” kontynuuje refleksję nad podstawami filozoficznymi bioetyki. Również seria Instytutu Bioetyki PAT, zatytułowana *Studia z bioetyki*, w swych czterech pozycjach zajmuje się podstawami

antropologicznymi bioetyki. Instytut Kennedy'ego szczyli się drugim wydaniem olbrzymiego dzieła, 5 tomowej Encyklopedii Bioetyki. Skromnym nawiązaniem do tego, jest wydanie z inspiracji Instytutu Bioetyki PAT pierwszej w Polsce jednotomowej *Encyklopedii Bioetyki*, pod red. ks. dr Andrzeja Muszali, oraz podręcznika *Elementy etyki lekarskiej* mojego autorstwa, wydaw. przez Medycynę Praktyczną w Krakowie w 2006 roku.

Działalność bioetyczna, organizacyjno-naukowa

Nietrudno zauważyć wpływ Ks. Kard. Karola Wojtyły a później Jana Pawła II na życie i działalność medyczną i etyczną Krzysztofa Szczygła. Ks. Kard. Wojtyła spotykał się w Krakowie z ludźmi nauki, a wśród nich z lekarzami i inspirował ich by zajęli się również etyką medyczną. Być może efektem owego duchowego oddziaływania Karola Wojtyły a później Jana Pawła II stała się radykalna zmiana życia, [prof. K. Szczygła], który jako docent medycyny zdecydował się wstąpić do stanu duchownego i niejako całkowicie poświęcić się sprawom bioetyki od strony organizacji struktur dydaktycznych i naukowych na uczelni i poza nią. Przygotowaniem niejako do takiego poświęcenia się bioetycznemu nauczaniu Jana Pawła II-iego były podjęte przez ówczesnego dra med. Krzysztofa Szczygła już w 1972 roku wykłady najpierw z medycyny pastoralnej, a później z bioetyki w Wyższym Seminarium Duchownym Archidiecezji Katowickiej, a od roku 1980 w Wyższym Seminarium Duchownym Archidiecezji Krakowskiej, oraz w wielu Seminariach Duchownych, diecezjalnych i zakonnych, takich jak Wyższe Seminarium Duchowne OO. Franciszkanów, Paulinów, Kapucynów, Dominikanów; Bernardynów w Kalwarii Zebrzydowskiej, Sercanów w Stadnikach oraz Wyższe Seminarium Duchowne Diecezji Rzeszowskiej w Rzeszowie

Po rozpoczęciu pracy na Wydziale Filozoficznym PAT-tu w 1983 roku, i po przyjęciu święceń kapłańskich 21 września 1985 roku z rąk Jego Eminencji Ks. Kard. Franciszka Macharskiego, zaangażowanie [ks. prof. K. Szczygła] zwróciło się w kierunku rozwoju struktur uczelni przydatnych do szerzenia refleksji bioetycznej. Sprzyjało temu kierowanie przez niego Katedrą Etyki na Wydziale Filozoficznym, i utworzenie przez niego w roku 1988 pierwszego w Polsce, Instytutu Bioetyki, który właśnie obchodzi 20-lecie swego istnienia. W rozwijaniu refleksji bioetycznej ks. prof.

Krzysztof Szczygieł szedł tropem antropologii Karola Wojtyły i pism bioetycznych Jana Pawła II. Prowadzone przez niego seminaria poświęcone były studium dzieł filozoficznych Karola Wojtyły, encyklik, katechez i przemówień Jana Pawła II. Organizował on też sesje naukowe poświęcone wychodzącym dokumentom bioetycznych Nauczania Kościoła. Opublikowanie materiałów z jednej z tych sesji dnia z 11 maja 1995 roku, w publikacji zatytułowanej „*Evangelium vitae – dobra nowina o życiu ludzkim*”, red. J. Brusilo, WN PAT Kraków 1995, zapoczątkowało wydawanie przez Instytut Bioetyki serii książkowej „Prace i sympozja”, liczącej obecnie 9 pozycji.

W 1998 roku pod redakcją ks. Krzysztofa Szczygła został wydany obszerny, prawie kompletny wybór, związanych z bioetyką dokumentów papieskich, Listów Apostolskich, przemówień, dokumentów Kongregacji Nauki Wiary, Papieskiej Akademii Nauk, Papieskiej Akademii Pro Vita oraz Papieskiej Rady ds. Rodziny, zatytułowany: *W trosce o życie. Wybrane dokumenty Stolicy Apostolskiej*, Tarnów 1998. W toku przygotowań jest obecnie drugie wydanie uzupełnione o najnowsze dokumenty bioetyczne.

W działalności naukowej ks. prof. K. Szczygła szczególne miejsce zajmowała dydaktyka bioetyki na uczelniach medycznych, filozoficznych i teologicznych. Temu zadaniu poświęcał on zarówno swoje referaty jak też działał na tym polu organizacyjnie. Wyrazem tych dążeń były jego konwersatoria przeprowadzone dla ordynatorów oddziałów szpitalnych w dniach od 21 kwietnia do 16 czerwca 1995 roku oraz dla lekarzy, pracowników służby zdrowia i innych zainteresowanych bioetyką w dniach od 18 kwietnia do 20 czerwca 1997. W programie omawiano antropologiczne podstawy bioetyki, wymagania etyczne stawiane relacji lekarz-pacjent, problemy związane z początkiem życia ludzkiego, zagadnienia eksperymentu biomedycznego, kwestie opieki paliatywnej i opieki nad terminalnie chorym oraz zagadnienie etycznej oceny eutanazji. Owe konwersatoria bioetyczne przybrały od roku 2002 postać stałych Podyplomowych Studiów z Bioetyki w Międzywydziałowym Instytucie Bioetyki PAT, w których uczestniczą, lekarze, pielęgniarki, fizjoterapeuci, psychologowie, pedagodzy, nauczyciele, urzędnicy i kapelani szpitali.

Ks. prof. Krzysztof Szczygieł będąc od roku 1993 Członkiem Komisji Etyki Lekarskiej Polskiej Akademii Umiejętności w Krakowie rozwinął swą współpracę z tym ważnym ośrodkiem etyki medycznej, kierowanej poprzednio przez prof. n. med. Kornela Gibińskiego, a obecnie przez prof. Władysława Stróżewskiego. Seria

wydawnicza artykułów z posiedzeń owej Komisji, zatytułowana „Prace Komisji Etyki Medycznej PAU”, 9 pozycji, redagowana przez prof. dr med. Kornela Gibińskiego, jest ważnym głosem naukowym w dziedzinie etyki medycznej w Polsce. W serii tej Ks. Profesor. publikował również swoje artykuły poświęcone relacji lekarz – pacjent oraz tajemnicy lekarskiej¹. Większość jego artykułów publikowanych m.in. w serii MIB „Studia z bioetyki”, w „Folia Medica Cracoviensia”, w „Dolentium Homimum”, w „Medycynie Wieku Rozwojowego”, w *Encyklopedii Bioetyki* oraz w książkach zbiorczych poświęcone były relacji bioetyki i nauk ścisłych oraz antropologicznym podstawom bioetyk, dydaktyce bioetyki, analizie ważnych dokumentów bioetycznych, problemowi eksperymentu medycznego i badań genetycznych, oraz zagadnieniu cierpienia, opieki paliatywnej i etycznej oceny eutanazji.

Talent organizacyjny ks. prof. Krzysztofa Szczygła sięgał również poza Kraków. Dzięki jego oddziaływaniu zrodziło się i funkcjonowało w latach 1996-2000 Studium Bioetyki przy Wyższym Seminarium Duchownym Kielcach, gdzie odbyło się siedem sesji naukowych, w ramach cyklu „W poszukiwaniu prawdy”, zaznaczonych siedmioma publikacjami książkowymi². Jego pobyt w Stanach Zjednoczonych w: Catholic University of America, Washington, DC; w University Medical Center for Health Care Ethics, St. Louis, Miss.; w National Catholic Bioethical Center, w Bostonie w roku 1990 i podjęte tam studia i badania bioetyczne oraz nawiązane kontakty zaowocowały współpracą z tymi instytucjami oraz z Redakcją „The National Catholic Bioethics Quarterly” w Bostonie, w którym to czasopiśmie od roku 1990 Książd Profesor [był] członkiem komitetu redakcyjnego. Przyjęcie przez [ks. prof. K. Szczygła] w roku 1985 (...) funkcji Konsuladora Papieskiej Rady ds. Służby Zdrowia w Watykanie zaowocowało, oprócz uczestnictwa w obradach i sympozjach organizowanych przez tę instytucję, kontaktami z ośrodkami bioetycznymi w Rzymie. Szczególnie ważny jest kontakt z Centrum Bioetycznym Katolickiego Uniwersytetu Sacro Cuore w Rzymie, kierowanym przez bpa Elio Sgreccię. Przy owym centrum została utworzona Międzynarodowa Federacja Centrów i Instytutów Bioetyki o Inspiracji Personalistycznej w skrócie FIBIP, zrzeszająca kilkadziesiąt ośrodków

¹ K. Szczygieł, *Tajemnica lekarska*, w: *Tajemnica lekarska*. Materiały z posiedzenia Komisji Etyki Medycznej w dniu 15 XI 1993, (red.) K. Gibiński, Prace Komisji Etyki Medycznej PAU nr 1, Kraków 1994, s. 25-32; K. Szczygieł, *Relacja pacjent-lekarz w świetle antropologii chrześcijańskiej*, w: *Prawa pacjenta a postawa lekarza*. Posiedzenie wspólne Komisji Etyki medycznej PAU, Komisji Etyki Okręgowej Izby Lekarskiej.

² W latach 1997-2000 ukazały się: Spotkania z bioetyką, Sekty, sekty..., Pacjent u schyłku XX wieku, Homoseksualizm – sprawa prywatna?, Wobec socjotechniki, Między wolnością a nałogiem, Godność utracona?, Suplement. Wszystkie pozycje – Wydawnictwo Jedność, Kielce.

bioetycznych z całego świata. W roku 2005 został również przyjęty to owej federacji Międzywydziałowy Instytut Bioetyki PAT. Kontakty z Centrum Bioetycznym w Rzymie, zaowocowały od roku 2007 m.in. przyjazdami zaproszonych z Rzymu profesorów medycyny i bioetyki na sympozja bioetyczne współorganizowane przez MIB w Krakowie z Ogólnopolską Sekcją Ginekologiczno-Położniczą Katolickiego Stowarzyszenia Lekarzy Polskich. M. in. wygłoszone referaty Prof. Marii Luizy Di Pietro na sympozjum zatytułowanym: „Problemy etyczno-moralne w praktyce katolickiego ginekologa– położnika, które odbyło się 1-2 grudnia 2007 roku w Łagiewnikach w Krakowie, zostały opublikowane w nowopowstałym interdyscyplinarnym kwartalniku „Życie i Płodność” 2(2008) nr 1, s. 47-60, a referaty, które wygłosił profesor medycyny, chirurg neonatolog, Giuseppe Noia, na tak samo zorganizowanym sympozjum 18-19 października 2008 roku, zatytułowanym „Dziecko jako pacjent przed i po urodzeniu”, będą opublikowane w najbliższym numerze tegoż kwartalnika.